מטבול יום דשרץ. מלמד שנגע בשרץ לתשלום לטומאה (ב) היה ולא לב הטומאה וכי טבל הותר לחולין ומסור לתרומה ופפ' לנגיעה דכתיב נמי הערב שמש בכלים במים יובא וטומא על הערב וטהר (ויקרא יח) והא לנגיעה הוא דאתמעט בו תרומה ומשמעינן דכלי טבול יום דשרץ מה לטבול יום דשרץ שכן במינו אב הטומאה כלי חרש יוכיח מה לכלי חרש שכן מטמא מאוירו טבול יום יוכיח וחוזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שמותרין בחולין ופוסלין בתרומה כל שכן כבר שני שפוסל בחולין דפוסל בתרומה ודור אחר פריך מה להצד השוה שבהן (ג) שכן (ד) יש בהן צד חמור ורבן יוחנן בן זכאי צד חמור לא פריך תניא אמר רבי יוסי (ה) מנין לרביעי בקודש שפסול ודין הוא מה מחוסר כיפורים שמותר בתרומה פסול בקודש שלישי שפסול בתרומה אינו דין הוא שיעשה רביעי בקודש ולמדנו שלישי לקודש [א]מן התורה ורביעי [ב]מקל וחומר שלישי לקודש מן התורה מנלן דכתיב [1] **והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל מי לא עסקינן דנגע בשני ואמר רחמנא לא יאכל רביעי מקל וחומר כדאמרן אמר ר' יוחנן טעם בריבי אינו יודע מה הוא שהרי תשובתו בצדו אוכל הבא מחמת טבול יום יוכיח שפסול בתרומה ואינו עושה רביעי בקודש** (ו) **דתניא אבא שאול אומר טבול יום תחילה לקודש לטמא שנים ולפסול אחד ר' מאיר אומר מטמא אחד ופוסל אחד וחכמים אומרים** [ג]**כשם שפוסל אוכלי תרומה ומשקי תרומה כך פוסל אוכלי קודש ומשקי קודש מתקיף לה רב פפא ממאי דר' יוסי כרבנן סבירא ליה דילמא כאבא שאול ס"ל דאמר לטמא שנים ולפסול אחד אי סלקא דעתך כאבא שאול ס"ל ליתיה לרביעי בקודש מאוכל שבא מחמת טבול יום ומה אוכל הבא מחמת טבול יום גופיה מותר בחולין אמרת עושה רביעי בקודש אוכל שלישי**

טבול יום פסל ליה: אכן יש במינו אב הטומאה. מה היה נוגע כלי זה לו מלמד זה נמת נעשה אב הטומאה לטומאת מלמד ובלים תמיר בחולו שאינו נעשה אב הטומאה אפי' ע"י מת דכתיב (במדבר יט) וכל אשר יגע בו הטמא ימטמא ומהכא נפקא לן טומאת מת למטמא מלמד ובלים ועל כרחין בטומאת מת איירי לו טהרה במקוה כתיב הכא כתיב לעיל מיניה והזה הטהור על הטמא וכתן במים דבר שיש לו טהרה (ג) נעשה אב הטומאה במגע טומאת מת על ידי מגע המת יצתה טומאת מת ומקשין ובלי חרס שאין לו טהרה: **כלי חרס יוכיח.** שאין במינו אב הטומאה ומטמא את התרומה כשהוא רטוב וכ"ש שפוסלה לף אתה אל תמתה על ככר שני שע"פ שאין במינו אב הטומאה יפסול לטעמא לאו אב הטומאה מלי: **מה לכלי חרס כן טבול יום יוכיח.** שאין לו טהרה הרעוי לטבילה מטומאת מאוירו ופסיל תרומה: **לא רמי.** טבול יום כלאי כלי חרס לומר שטעם פסול התרומה תלוי משום שמטמא מאוירו דהא טבול יום אינו מטמא מאוירו ופסיל ולא רמי כלי חרס להיות אב הטומאה במינו כלאי טבול יום לליכא למימר טעמא דטבול יום דפסיל בתרומה משום דמין אב הטומאה הוא דהא ליתא למה מומרא בכלי חרס ופסיל: **הלך השוה שבהן.** לריך לתת למלוה מומר שזה בשניהם לא השוה שבהן שמטמאין טבול יום לאיקרי טמא דכתיב (ויקרא כב) וכל השמש וטהר מכלל דעד השתא טמא ולכי חרס כתיב (שם יח) תנור וכיריס יומן טמאים הם ופוסלין בתרומה וכ"ש ככר שני דפסיל עפי מטבול יום שהוא טמא ומסור בחולין שיפסול בתרומה: וכבל הספרים כתיב **הלך השוה שבהן שמוסר בחולין ופוסל בתרומה.** ולהך ליתנא מין מלא יכול לפרש לחזקו כלי חרס שמוסר בחולין (ד) ופסולין בתרומה ובדוחק גדול יש לפרש כלי חרס המוקף למיל דפיל שמליל על חולין שמטמא ואין מליל על התרומה שמטמא. והכיכה גמגומין ומטפחות וציטול שיטת הגמרא יש בדבר מלא ללא משכחן לחולין מליל בתרומה דמחוגיגה (לף כה.) אמר אין חטאת ניללת בשמיל דפיל אבל תרומה לא תנן בה ועוד אין זה פוסל בתרומה דהא לא פסיל מידי אלא שאינו מגין ומאיליה היא נטמאת מאהל המת ועוד כל הלך השוה שבגמרא שבא ללמוד אומר לריך שיהא חמור וזה קל דקאמר הלך השוה שבהן שמותרין בחולין ואין זו שיטה בכל הגמרא. ולגאון שפירשתי אל תשיבני מה שאומר כלי חרס יוכיח שהיה לו להביא הוכחה בדבר הדומה לטבול יום שע"פ שטהור לחולין פסול לתרומה שאין זו תשובה לאין לריך הוכחה אלא שאולה טעם האומרת דפסול תרומה מפני שהוא אב הטומאה וקא מהדר ליה כלי חרס יוכיח שאין בו אומר זה ופוסל וכן שיטת רוב הדיינין כי ההוא דכל הבשר (מולין לף קטו:) מנין לבשר באלא שאסור בהנאה קל ואומר ומה עלה אלא שלא נעבדה בה עבילה לאסור בהנאה בשר באלא שנעבדה בו עבילה בשיאוו אינו דין שאסור בהנאה מה לעלה שכן לא היתה לה שעת הכושר ממך בפסח יוכיח מה לאמך שבו כרת כלאי הכרם יוכיח והא כלאי הכרם נעבדה בו עבילה בזריעה' ואמך בפסח נמי עבר בבל ירחה ולא דמו לעלה בקולא לידה וקא חויא הוכחה: **לד חמור.** טבול יום יש במינו אב הטומאה כלי חרס מטמא מאוירו: **ורבי יוחנן לד חמור לא פריך.** לא מצינ ליה פירכא דכפי' לעיל דבכלים נמי בעי הערב השמש ואינה אלא לנגיעה ואינו עושה רבעי בקדש לרבנן דפליגי עליה דאבא שאול דאמרו טבול יום פוסל את הקדש ואינו מטמא לפסול את מי שיחזור ויגע בו. וס"ד דר' יוסי כרבנן סבירא ליה הילכך תשובתו בצדו דא"כ ה"נ נדרשי' להאי ק"ו שיפסול אוכל הבא מחמת טבול יום את הקדש ומה מחוסר כפורים שמותר בתרומה פוסל הקדש אוכל הנוגע בטבול יום שפסול בתרומה [אינו] דין שיעשה רבעי בקדש. כל"ה. טבול יום תחלה לקדש מעלה עשו בקדש להיות טבול יום אצלו כראשון לטומאה ויטמא שנים בקדש זה מזה האוכל שנגע בטבול יום יטמא חברו הנוגע בו ושניהם קרויין טמאים שמקלקלים את אחרים והג' פוסל את הד' להיות הוא עצמו פסול אבל לא יפסול אחרים במגעו. ר' מאיר אומר מטמא אחד ופוסל אחד הרי הוא כשאר שני שפוסל התרומה והנוגע בו פוסל הקדש כך טבול יום הפוסל בתרומה הנוגע בו

טבול יום דשרץ מה לטבול יום דשרץ שכן במינו אב הטומאה כלי חרש יוכיח מה לכלי חרש שכן מטמא מאוירו טבול יום יוכיח וחוזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שמותרין בחולין ופוסלין בתרומה כל שכן כבר שני שפוסל בחולין דפוסל בתרומה ודור אחר פריך מה להצד השוה שבהן (ג) שכן (ד) יש בהן צד חמור ורבן יוחנן בן זכאי צד חמור לא פריך תניא אמר רבי יוסי (ה) מנין לרביעי בקודש שפסול ודין הוא מה מחוסר כיפורים שמותר בתרומה פסול בקודש שלישי שפסול בתרומה אינו דין הוא שיעשה רביעי בקודש ולמדנו שלישי לקודש [א]מן התורה ורביעי [ב]מקל וחומר שלישי לקודש מן התורה מנלן דכתיב [1] **והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל מי לא עסקינן דנגע בשני ואמר רחמנא לא יאכל רביעי מקל וחומר כדאמרן אמר ר' יוחנן טעם בריבי אינו יודע מה הוא שהרי תשובתו בצדו אוכל הבא מחמת טבול יום יוכיח שפסול בתרומה ואינו עושה רביעי בקודש (ו) **דתניא אבא שאול אומר טבול יום תחילה לקודש לטמא שנים ולפסול אחד ר' מאיר אומר מטמא אחד ופוסל אחד וחכמים אומרים** [ג]**כשם שפוסל אוכלי תרומה ומשקי תרומה כך פוסל אוכלי קודש ומשקי קודש מתקיף לה רב פפא ממאי דר' יוסי כרבנן סבירא ליה דילמא כאבא שאול ס"ל דאמר לטמא שנים ולפסול אחד אי סלקא דעתך כאבא שאול ס"ל ליתיה לרביעי בקודש מאוכל שבא מחמת טבול יום ומה אוכל הבא מחמת טבול יום גופיה מותר בחולין אמרת עושה רביעי בקודש אוכל שלישי**

מנין לרביעי בקודש שהוא פסול. ולא מימא דיו לנא מן הדין להיות כנדון ומימא הכי שלישי שפסול בתרומה דיו הוא שיהא פסול בקודש מה לקודש שהוא כבתרומה קל וחומר לומר לך שלישי בקודש לא מיפסל בתרומה אלא רביעי בקודש דחמיר טפי דאי לא תימא הכי מיבעיא ליה מי שמטמא בקודש מטמא בתרומה ומי שמטמא בתרומה לא מטמא בקודש ת"ש דתניא בן בתירא אומר מנין לטבול יום שהוא מטמא בקודש ת"ל **והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל** מי לא עסקינן דנגע בשני ואמר רחמנא לא יאכל רביעי מקל וחומר כדאמרן אמר ר' יוחנן טעם בריבי אינו יודע מה הוא שהרי תשובתו בצדו אוכל הבא מחמת טבול יום יוכיח שפסול בתרומה ואינו עושה רביעי בקודש (ו) דתניא אבא שאול אומר טבול יום תחילה לקודש לטמא שנים ולפסול אחד ר' מאיר אומר מטמא אחד ופוסל אחד וחכמים אומרים [ג]כשם שפוסל אוכלי תרומה ומשקי תרומה כך פוסל אוכלי קודש ומשקי קודש מתקיף לה רב פפא ממאי דר' יוסי כרבנן סבירא ליה דילמא כאבא שאול ס"ל דאמר לטמא שנים ולפסול אחד אי סלקא דעתך כאבא שאול ס"ל ליתיה לרביעי בקודש מאוכל שבא מחמת טבול יום ומה אוכל הבא מחמת טבול יום גופיה מותר בחולין אמרת עושה רביעי בקודש אוכל שלישי

מטבול יום דשרץ. מלמד שנגע בשרץ לתשלום לטומאה (ב) היה ולא לב הטומאה וכי טבל הותר לחולין ומסור לתרומה ופפ' לנגיעה דכתיב נמי הערב שמש בכלים במים יובא וטומא על הערב וטהר (ויקרא יח) והא לנגיעה הוא דאתמעט בו תרומה ומשמעינן דכלי טבול יום דשרץ מה לטבול יום דשרץ שכן במינו אב הטומאה כלי חרש יוכיח מה לכלי חרש שכן מטמא מאוירו טבול יום יוכיח וחוזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שמותרין בחולין ופוסלין בתרומה כל שכן כבר שני שפוסל בחולין דפוסל בתרומה ודור אחר פריך מה להצד השוה שבהן (ג) שכן (ד) יש בהן צד חמור ורבן יוחנן בן זכאי צד חמור לא פריך תניא אמר רבי יוסי (ה) מנין לרביעי בקודש שפסול ודין הוא מה מחוסר כיפורים שמותר בתרומה פסול בקודש שלישי שפסול בתרומה אינו דין הוא שיעשה רביעי בקודש ולמדנו שלישי לקודש [א]מן התורה ורביעי [ב]מקל וחומר שלישי לקודש מן התורה מנלן דכתיב [1] **והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל מי לא עסקינן דנגע בשני ואמר רחמנא לא יאכל רביעי מקל וחומר כדאמרן אמר ר' יוחנן טעם בריבי אינו יודע מה הוא שהרי תשובתו בצדו אוכל הבא מחמת טבול יום יוכיח שפסול בתרומה ואינו עושה רביעי בקודש** (ו) **דתניא אבא שאול אומר טבול יום תחילה לקודש לטמא שנים ולפסול אחד ר' מאיר אומר מטמא אחד ופוסל אחד וחכמים אומרים** [ג]**כשם שפוסל אוכלי תרומה ומשקי תרומה כך פוסל אוכלי קודש ומשקי קודש מתקיף לה רב פפא ממאי דר' יוסי כרבנן סבירא ליה דילמא כאבא שאול ס"ל דאמר לטמא שנים ולפסול אחד אי סלקא דעתך כאבא שאול ס"ל ליתיה לרביעי בקודש מאוכל שבא מחמת טבול יום ומה אוכל הבא מחמת טבול יום גופיה מותר בחולין אמרת עושה רביעי בקודש אוכל שלישי

מנין לרביעי בקודש שהוא פסול. ולא מימא דיו לנא מן הדין להיות כנדון ומימא הכי שלישי שפסול בתרומה דיו הוא שיהא פסול בקודש מה לקודש שהוא כבתרומה קל וחומר לומר לך שלישי בקודש לא מיפסל בתרומה אלא רביעי בקודש דחמיר טפי דאי לא תימא הכי מיבעיא ליה מי שמטמא בקודש מטמא בתרומה ומי שמטמא בתרומה לא מטמא בקודש ת"ש דתניא בן בתירא אומר מנין לטבול יום שהוא מטמא בקודש ת"ל **והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל** מי לא עסקינן דנגע בשני ואמר רחמנא לא יאכל רביעי מקל וחומר כדאמרן אמר ר' יוחנן טעם בריבי אינו יודע מה הוא שהרי תשובתו בצדו אוכל הבא מחמת טבול יום יוכיח שפסול בתרומה ואינו עושה רביעי בקודש (ו) דתניא אבא שאול אומר טבול יום תחילה לקודש לטמא שנים ולפסול אחד ר' מאיר אומר מטמא אחד ופוסל אחד וחכמים אומרים [ג]כשם שפוסל אוכלי תרומה ומשקי תרומה כך פוסל אוכלי קודש ומשקי קודש מתקיף לה רב פפא ממאי דר' יוסי כרבנן סבירא ליה דילמא כאבא שאול ס"ל דאמר לטמא שנים ולפסול אחד אי סלקא דעתך כאבא שאול ס"ל ליתיה לרביעי בקודש מאוכל שבא מחמת טבול יום ומה אוכל הבא מחמת טבול יום גופיה מותר בחולין אמרת עושה רביעי בקודש אוכל שלישי

כלי חרס יוכיח. שאין במינו אב הטומאה ומטמא את התרומה כשהוא רטוב וכ"ש שפוסלה לף אתה אל תמתה על ככר שני שע"פ שאין במינו אב הטומאה יפסול לטעמא לאו אב הטומאה מלי: **מה לכלי חרס כן טבול יום יוכיח.** שאין לו טהרה הרעוי לטבילה מטומאת מאוירו ופסיל תרומה: **לא רמי.** טבול יום כלאי כלי חרס לומר שטעם פסול התרומה תלוי משום שמטמא מאוירו דהא טבול יום אינו מטמא מאוירו ופסיל ולא רמי כלי חרס להיות אב הטומאה במינו כלאי טבול יום לליכא למימר טעמא דטבול יום דפסיל בתרומה משום דמין אב הטומאה הוא דהא ליתא למה מומרא בכלי חרס ופסיל: **הלך השוה שבהן.** לריך לתת למלוה מומר שזה בשניהם לא השוה שבהן שמטמאין טבול יום לאיקרי טמא דכתיב (ויקרא כב) וכל השמש וטהר מכלל דעד השתא טמא ולכי חרס כתיב (שם יח) תנור וכיריס יומן טמאים הם ופוסלין בתרומה וכ"ש ככר שני דפסיל עפי מטבול יום שהוא טמא ומסור בחולין שיפסול בתרומה: וכבל הספרים כתיב **הלך השוה שבהן שמוסר בחולין ופוסל בתרומה.** ולהך ליתנא מין מלא יכול לפרש לחזקו כלי חרס שמוסר בחולין (ד) ופסולין בתרומה ובדוחק גדול יש לפרש כלי חרס המוקף למיל דפיל שמליל על חולין שמטמא ואין מליל על התרומה שמטמא. והכיכה גמגומין ומטפחות וציטול שיטת הגמרא יש בדבר מלא ללא משכחן לחולין מליל בתרומה דמחוגיגה (לף כה.) אמר אין חטאת ניללת בשמיל דפיל אבל תרומה לא תנן בה ועוד אין זה פוסל בתרומה דהא לא פסיל מידי אלא שאינו מגין ומאיליה היא נטמאת מאהל המת ועוד כל הלך השוה שבגמרא שבא ללמוד אומר לריך שיהא חמור וזה קל דקאמר הלך השוה שבהן שמותרין בחולין ואין זו שיטה בכל הגמרא. ולגאון שפירשתי אל תשיבני מה שאומר כלי חרס יוכיח שהיה לו להביא הוכחה בדבר הדומה לטבול יום שע"פ שטהור לחולין פסול לתרומה שאין זו תשובה לאין לריך הוכחה אלא שאולה טעם האומרת דפסול תרומה מפני שהוא אב הטומאה וקא מהדר ליה כלי חרס יוכיח שאין בו אומר זה ופוסל וכן שיטת רוב הדיינין כי ההוא דכל הבשר (מולין לף קטו:) מנין לבשר באלא שאסור בהנאה קל ואומר ומה עלה אלא שלא נעבדה בה עבילה לאסור בהנאה בשר באלא שנעבדה בו עבילה בשיאוו אינו דין שאסור בהנאה מה לעלה שכן לא היתה לה שעת הכושר ממך בפסח יוכיח מה לאמך שבו כרת כלאי הכרם יוכיח והא כלאי הכרם נעבדה בו עבילה בזריעה' ואמך בפסח נמי עבר בבל ירחה ולא דמו לעלה בקולא לידה וקא חויא הוכחה: **לד חמור.** טבול יום יש במינו אב הטומאה כלי חרס מטמא מאוירו: **ורבי יוחנן לד חמור לא פריך.** לא מצינ ליה פירכא דכפי' לעיל דבכלים נמי בעי הערב השמש ואינה אלא לנגיעה ואינו עושה רבעי בקדש לרבנן דפליגי עליה דאבא שאול דאמרו טבול יום פוסל את הקדש ואינו מטמא לפסול את מי שיחזור ויגע בו. וס"ד דר' יוסי כרבנן סבירא ליה הילכך תשובתו בצדו דא"כ ה"נ נדרשי' להאי ק"ו שיפסול אוכל הבא מחמת טבול יום את הקדש ומה מחוסר כפורים שמותר בתרומה פוסל הקדש אוכל הנוגע בטבול יום שפסול בתרומה [אינו] דין שיעשה רבעי בקדש. כל"ה. טבול יום תחלה לקדש מעלה עשו בקדש להיות טבול יום אצלו כראשון לטומאה ויטמא שנים בקדש זה מזה האוכל שנגע בטבול יום יטמא חברו הנוגע בו ושניהם קרויין טמאים שמקלקלים את אחרים והג' פוסל את הד' להיות הוא עצמו פסול אבל לא יפסול אחרים במגעו. ר' מאיר אומר מטמא אחד ופוסל אחד הרי הוא כשאר שני שפוסל התרומה והנוגע בו פוסל הקדש כך טבול יום הפוסל בתרומה הנוגע בו

יב א ב מיי' פי"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הל"ד:
יג ג מיי' שם פי"א הל"ג ממג עמין ומ:

תוספות שאנץ

לא בעי הערב השמש. וי"ל דהתם כיון דאטבליה ולא היה שם אלא טומאה דטבול יום צריך הערב שמש וכשקרעה בטלה מחזות כלי וטהורה לגמרי כי כל קריעה ושבירה כך הוא דינה שהוא טמא לגמרי ושברו השבירה מוציאתו מטומאת כלי וטהר מטומאתו אבל בעי' הערב השמש כדפרי' וכשהכלי טבולת יום ושברו נטהר מטומאת טבול יום ולא בעי הערב השמש והא דאמרי' בפ' דם חטאת כלי חרס שבישל בו חטאת ויצאו חוץ לקלעים ונטמאו ונקבו ונשברו במקום קדוש. אלמא דכלי לאחר שביותו מותר להכניסו למקום קדוש בלא הערב השמש וכן בגד שיצא חוץ לקלעים ונטמא קורעו ומכניסו במקום קדוש. צ"ל דכל הכנסות דקאמר לאחר הערב השמש. והשיב לו ר"ת לרבי' משולם על שהביא ראיה מת"כ כדי לקיים הגרסא שמוחק רש"י מי לא יראך ופנים לא ישיאך הרב העומד במליאתך אנהנך אביאך להודיעך ולהראך פן יודע בחשך פלאך כי עמדת אחרי סוף הוראה לחדש דבר מעתה לעשות מדות בכלים הנשברים כשבר נבל יוצרים וראייתך חסורי מחסרא שהגהת הג"ה בת"כ כדי להביא ראיה לשיבותך. ואפי' לשיבותך אם תשלח לי קלף אשיב לך תשובות אלף כי העולם סומכים על הגהתך וטועים הם ובדייתא זו של ת"כ משובשת הוא בכל הספרים שלכם וזו היא הצעה של ברייתא. ואותו תשבורו יכול ישברנו ודאי (ת"ל ואותו) והרי הוא אומר ובלי חרס אשר יגע בו הזב ישבר וה"פ יכול ישברנו ודאי כלומר האי דכתב בזב ישבר יכול ישברנו ממש כדין כלי חרס שמצוה לשוברו והרי הוא אומר בזב ישבר ת"ל אותו אותו אתה שובר ואי אתה שובר כלי חרס של זב אתה שובר כלי חרס של זב אמרת ק"ו ומה כלי חרס של זב זב דחמור אינו טעון שבירה הנוגע בשרץ הקל אינו דין שלא יטעון שבירה ת"ל אותו א"כ למה נאמר ואותו תשבורו מלמד שאין לו טהרה במקוה אלא שובר. ד"א אותו תשבורו אותו אתה שובר לטהרתו [וכר']. ואל תתמה על זה דדרשי' דאינו טעון שבירה מק"ו אע"ג דאיכא מיעוט חדר ודורש ק"ו ומוקי למיעוט בדרשא אחריתי וגם בכמה מקומות בתלמוד מצינו כמו כן וצא ולמד מברייתא שבצדה בת"כ תנור וכיריס יותץ יכול יתצם בודאי ת"ל וטמאים יהיו לכם דמקיימין אותן בטומאה: מה לחצד השוה שבהן שכן יש בהן צד חמור. טבול יום יש במינו אב הטומאה. כלי חרס שמטמא מאוירו. וק' ומה פירכא היא זו הלא אין לך דין שבתלמוד שלא נוכל להקשות בו שיש בו צד חמור. וכי האי גונא אמרי' באלו נערות אלמא קסבר עולא כל היכא דאיכא ממון ומלקות ממונא משלם מילקא לא לקיא ואקמור דגמרי' מחובל בחברו ומעברים דעושה שם הצד השוה ופריך מה להצד השוה שכן יש בהן צד חמור וכן במכות [ד:] פרי' [הכי] ומאי פירכא היא זו. ואור' ר"י דלא פרי' ליה אלא במקום שהצד [חמור] הן משוניין ג). כמו הכא שהטבול יום הוי במינו אב הטומאה וכן כלי חרס אין לך שום דבר שמטמא מאוירו אלא כלי חרס. וכן בכתובות בערים זוממים דאינם צריכין [התראה] מה שאין כן בשאר [דברים] וכן בחובל בחבירו דחייב בד' דברים מה שאין כן בשאר מזיקין וכן במכות וכי האי גונא בשילהי פ' ד' מיתות דפרי' מה להצד השוה שבהן שכן משוניין: מנין לרביעי בקדש שהוא פסול. ולא אמרי' טהור [הוא] כבתרומה. ומה מחוסר כפורים בטומאות הצריכות קרבן כגון זב וזבה ויולדת ומצורע שמותר בתרומה ופסול בקדשים. פ' הערל. ג' שפסול בתרומה כדלפי' לעיל מ"ק דטבול יום הרי הוא שיעשה רביעי בקדש וליכא למימר דיו לבא מן הדין להיות כנדון ולימא הכי ג' דפסול

ג) וכ"כ התוס' בכתובות לב. ד"ה שכן נפסח כ"ש

תורה אור השלם

1. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: ויקרא ז יט

הגהות הב"ח

(ב) גמ' שכן יש בפסח לד. ע"ב עיין בתוספות פרק אלו נערות דף לב ד"ה שכן יש: (ג) רש"י ד"ה מטמא וכו' לטומאת הזב והא אב: (ד) ד"ה שכן וכו' טהרה במקוה ועשה אב וכו' שאין להן טהרה במקוה הס"ד: (ה) ד"ה וכל הספרים וכו' ופסול בתרומה ובזוחק וכו' מה לתמך בפסח שיש בו כרת: (ו) ד"ה תנא ממלי וכו' בקדש ד"ה דהיכא דהוי: (ז) ד"ה תנא לעיל בקדש וכו' דמקדש דיו לבא מן הדין כנדון ולימא הכי ג' דפסול

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תום' שאנץ (המשך)

בתרומה דיו הוא שיהא פסול בקדש דא"כ בטל ק"ו דלג' בקדש לא איצטריך דלא מיבעיא דכי היכי דאיתניה בתרומה בק"ו דטבול יום אתי נמי קדש בההיא ק"ו אלא אפי' מן התורה הילכך אי אמרי' דיו מפרי' הק"ו. ל"ה. ומקשי התוספות תיפוק ליה דרביעי לקדש מק"ו דטבול יום ומה טבול יום שמותר בחולין פוסל בקדש שני שפוסל בחולין אינו דין שיעשה רביעי בקדש וכי תימא דדיינ"ן מן הק"ו (הג') [דשני] לג' אם אינו ענין לג' דהא ידיענן ליה מקרא דוהכבשר אשר יגע בכל טמא מי לא עסקי' דנגע בשני. פ"ה דנפקא לן מדכתיב בכל טמא ושני איקר טמא דכתיב כל אשר בתוכו יטמא: טעם ברביי. מה לתמך בפסח שיש בו כרת: (ח) ד"ה תוכל הבא וכו' בתרומה אינו דין הוא: (ט) ד"ה ממלי וכו' בקדש דהיכא דהוי: (י) ד"ה לפי שהיה חכם וגדול הדור. איני יודע מה הוא שלמד רביעי בקדש מק"ו זה שהרי אוכל הבא מחמת טבול יום והיא דקדש או דתרומה יוכיחו שפסול בתרומה מן התורה

מסורת הש"ס

ב) [פסחים עז. כתובות לב. מכות ד: ע' תוס' כתובות לב. ד"ה שכן וכו' שהמירו בכוגיע דהכא], ג) פסחים יח: תגיגה כד. [תוספתא תגיגה פ"ג], ד) מעילה ט. ע"ש [נלה עח:], ה) [ויקרא יא], ו) [ד"ה מטבול יום],

שלישי הבא מחמת שני וכו'. פירש רש"י דשמעינן מיניה תרתי שמעינן מיניה אוכל הבא מחמת טבול יום לסגירה ליה כחבא שחול וש"מ שלישי הבא מחמת שני נהי דחמישי בקדש לא אמר דמיתי מינה כדקתניא בטבול יום להטמא מעלה דרבנן היא ובקודש מקודש מיירי ורבי יוסי מדלוייתא קאמר אבל רבינו מיהא לא מייתי מינה:

וכ"ש כו' הא לייתינה. ר' יוסי מק"ו ממחוסר כיפורים לתיבת למיכך נמי מה למחוסר כיפורים שכן אב הטומאה ולא פריך דלא חשיב ליה ר' יוסי פירכא דלהטמא דטבל לה מחלה לה דהיה טומאה: **כל הטעון ניתק מיס מדברי סופרים.** כל שהוא טהור מן התורה וחכמים הזקיקוהו לבא במים וליטהר כגון הבא לאכול ורוצה במים שחוצין והאוכל מלי פרס אוכלין טמאין והידיים שהלישוס טבילה כולם בתורת מים הטעינום: **מטמאין אם הקדש.** להיות שלישי ועשה רבועי ופוסלין את התרומה: **וחכמים אוסרין במעשר.** בלילה לבא נגיעה שרי ומולין לף לאכול ובכי תמר בחגיגה (דף יח:). והוה הדין נמי דלרבנן אין שני עושה שלישי בחולין והאי לא חשיב ליה שלא נתפרסמו שמועה וכ"מ ומתלוקמא קאמר: **דאם איתא.** דשלישי בחולין מן התורה לייתיה רבועי בתרומה מק"ו מטבול יום כדאמרינן לעיל מאני בחולין: **וחמישי בקדש.** מרבועי בתרומה מק"ו ממחוסר כיפורים כדאמרינן לעיל מאני בתרומה: **האומר אוכל ראשון חייב.** דשלישי בחולין מן התורה לייתיה רבועי בתרומה מק"ו מטבול יום כדאמרינן לעיל מאני בחולין: **ואמר שלישי

מר סבר תחומין דאורייתא ומר סבר תחומין דרבנן. מימהדכתי מסמע לחי הוה מסמעי קרא לחלפיס אמה בגויס דהוה סבר דתחומין דרבנן אלא טעמא משום דמסמעי בסמא והא יליף לתחומין בפרק מי שהוליכוהו (שירופין דף נא.) מג"ס מקום ממקום ומקום ממקום וכו' ג"כ אפי' הוה מסמעי בסמא ובכרות הוי מצי למילף בהו ג"ש למקום לכתיב גבי שבת היינו לחלפיס להא פריך התם ומילף מקיר העיר וחומה מע"ג דההוא קרא מסמעי לרבי הכל בגויס ובספ"ק דעירובין (דף ח:) מסמע מתן דסבר דתחומין לתורייתא נפקא לן מהל יצא חיס ממקומו: **רבי נחמיה אומר בסופר הפורס על שמע בבית הכנסת.** בתוספתא (פ"ו) ר' נחמיה אומר כגני מדם שקורין חת שמע שנאמר וילמדו למען ילמד שהיה מסה פותח תחילה ויסראל עונין אחריו וגומרין מסה אמר אז ישיר מסה ויסראל אומרים אזהו מסה אמר ה' חיס ממקומו זה אלי ואומרו מסה אמר עזי וזמרת יה ויסראל אומרים זה אלי ואומרו מסה אמר ה' חיס מלמחה

ויסראל אומרים ה' שמו:

רבי מאיר אומר מנין שאפי' עוברין שבמעי אמן. חין לומר לדבי יוסי הגלילי ודבי מחיר פליגי דדבי יוסי חית ליה דוקח עוללים ויונקים ולח עוברים ללח מקרא דמפי עוללים ויונקים נפקא ליה לתיוקי שמע מד מפיו דמסמע יונקים בפעה שהוח יונק ולכך לינטריך קרא דמפי עוללים לפי ללו הכי היון דנפקא לן מקרא (ג) ממקור יסראל במקהלות ברכו ללקים לפילו עוברים לן הוה לריך למימר תו עוללים ויונקים דבפ' שלשה שאכלו (ברכות דף מט:) מניון בעשרה לומרים נברך ללהינו וכו' דבי יוסי הגלילי לומר לפי רוב הקהל מברכין שנאמר במקהלות ברכו ללקים ע"ר עקיבא מה מלינו בזית הכנסת מחד מרובין ואחד מועטין לומר ברכו לת ה' וקדייק עליה בגמ' (שם דף ס.) ודבי עקיבא הפי קרא דכ"י הגלילי מפי עניך ליה מבעי ליה לכדר' מחיר וכו' ומידך

חים נתנו עיניהם לומר שירה וכיצד אמרו שירה וכיצד וכו'. תחומין יונק משדי אמו כיון שראו את השכינה עולל הגביה צוארו ותינוק שמט דד מפיו ואמרו זה אלי ואנוהו שנאמר [2] מפי עוללים ויונקים יסדת עוז היה רבי מאיר אומר מנין (ג) שאפי' עוברים שבמעי אמן אמרו שירה לה שם. והכי מקיפה לה שם דכתיב (שמואל ב טו) מעולל ועד יונק ודלך המקרא לומר כן בלומה כלה הכל מן המחוש על הגרוש כמו מסור ועד שה (שם):

במקהלות

וחכמים אוסרין [א] **ותניא כביצה סברוה אידי ואידי בעיסה ראשונה** [ב] **וחולין הטבולין לחלה לא כחלה דמו מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר אין שני עושה שלישי בחולין ומר סבר שני עושה שלישי בחולין אמר רב מרי ברייה דרב כהנא דכולי עלמא אין שני עושה שלישי בחולין והכא בחולין הטבולין לחלה קמיפלגי מר סבר כחלה דמו ומר סבר לא כחלה דמו ואיבעית אימא דכולי עלמא** [ג] **חולין הטבולין לחלה לא כחלה דמו ואין שני עושה שלישי בחולין והכא במותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל קמיפלגי מ"ם** [ג] **מותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל ומר סבר** [ג] **אסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל: בו ביום דרש רבי עקיבא וכו':** במאי קא מיפלגי מר סבר [ד] **תחומין דאורייתא ומר סבר** [ה] **דרבנן: ת"ר** [ו] **בן ביום דרש רבי עקיבא בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה וכיצד אמרו שירה כגרול המקרא את הלל והן עונין אחריו ראשי פרקים משה אמר** [1] **אשירה לה' והן אומרים אשירה לה' אמר** [ו] **כי גאה גאה והן אומרים אשירה לה' רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר בקטן המקרא את הלל והן עונין אחריו כל מה שהוא אומר משה אמר אשירה לה' והן אומרים אשירה לה' משה אמר** [ז] **כי גאה גאה והן אומרים כי גאה גאה רבי נחמיה אומר בסופר הפורס על שמע בבית הכנסת שהוא פותח תחילה והן עונין אחריו במאי קמיפלגי רבי עקיבא סבר לאמר אמילתא קמייתא ורבי אליעזר בנו של ר"י הגלילי סבר לאמר אכל מילתא ומילתא ור' נחמיה סבר ויאמרו דאמור כולהו בהדי הדדי לאמר דפתח משה ברישא תנו רבנן דרש רבי יוסי הגלילי בשעה שעלו ישראל על ברכי אמו ותינוק יונק משדי אמו כיון שראו את השכינה עולל הגביה צוארו ותינוק שמט דד מפיו ואמרו זה אלי ואנוהו שנאמר [2] מפי עוללים ויונקים יסדת עוז היה רבי מאיר אומר מנין [ז] **שאפי' עוברים שבמעי אמן אמרו שירה לה שם. והכי מקיפה לה** [ח] **שהמלה קודם שתקרע לה שם.** ופחות מכציצה אינו מטמא לח המלה ומע"פ שהוח עלמו מקבל טומלה כדמפיק בתוספ' פחות מכציצה [ט] מכל האוכל אבל יאכל [י] ממנו שהוח מיטמא כל שהוח יכול יטמא לאחרים כל שהוח ת"ל מכל מאכל אשר יאכל ודרשינן ליה בפרק בתרא דיומא (דף פ.) אוכל הנאכל בגח מחת ושיעורו חכמים אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצה מרגלות: **וחכמים אוסרין.** לדבריהן לפרושי טעמא: **ותניא כביצה.** ותניא בברייתא דלעיל דר' אליעזר ופחות מכן כביצה במאי קמיפלגי מר סבר לא כחלה דמו ואין שני עושה שלישי בחולין והכא במותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל קמיפלגי מ"ם דמותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל ומר סבר אסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל: בו ביום דרש רבי עקיבא וכו': במאי קא מיפלגי מר סבר תחומין דאורייתא ומר סבר דרבנן: ת"ר בן ביום דרש רבי עקיבא בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה וכיצד אמרו שירה כגרול המקרא את הלל והן עונין אחריו ראשי פרקים משה אמר אשירה לה' והן אומרים אשירה לה' אמר כי גאה גאה והן אומרים אשירה לה' רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר בקטן המקרא את הלל והן עונין אחריו כל מה שהוא אומר משה אמר אשירה לה' והן אומרים אשירה לה' משה אמר כי גאה גאה והן אומרים כי גאה גאה רבי נחמיה אומר בסופר הפורס על שמע בבית הכנסת שהוא פותח תחילה והן עונין אחריו במאי קמיפלגי רבי עקיבא סבר לאמר אמילתא קמייתא ורבי אליעזר בנו של ר"י הגלילי סבר לאמר אכל מילתא ומילתא ור' נחמיה סבר ויאמרו דאמור כולהו בהדי הדדי לאמר דפתח משה ברישא תנו רבנן דרש רבי יוסי הגלילי בשעה שעלו ישראל על ברכי אמו ותינוק יונק משדי אמו כיון שראו את השכינה עולל הגביה צוארו ותינוק שמט דד מפיו ואמרו זה אלי ואנוהו שנאמר [2] מפי עוללים ויונקים יסדת עוז היה רבי מאיר אומר מנין [ז] **שאפי' עוברים שבמעי אמן אמרו שירה לה שם. והכי מקיפה לה** [ח] **שהמלה קודם שתקרע לה שם.** ופחות מכציצה אינו מטמא לח המלה ומע"פ שהוח עלמו מקבל טומלה כדמפיק בתוספ' פחות מכציצה [ט] מכל האוכל אבל יאכל [י] ממנו שהוח מיטמא כל שהוח יכול יטמא לאחרים כל שהוח ת"ל מכל מאכל אשר יאכל ודרשינן ליה בפרק בתרא דיומא (דף פ.) אוכל הנאכל בגח מחת ושיעורו חכמים אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצה מרגלות: **וחכמים אוסרין.** לדבריהן לפרושי טעמא: **ותניא כביצה.** ותניא בברייתא דלעיל דר' אליעזר ופחות מכן כביצה במאי קמיפלגי מר סבר כחלה דמו ומר סבר לא כחלה דמו ואיבעית אימא דכולי עלמא [ג] **חולין הטבולין לחלה לא כחלה דמו ואין שני עושה שלישי בחולין והכא במותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל קמיפלגי מ"ם** [ג] **מותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל ומר סבר** [ג] **אסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל: בו ביום דרש רבי עקיבא וכו':** במאי קא מיפלגי מר סבר [ד] **תחומין דאורייתא ומר סבר** [ה] **דרבנן: ת"ר** [ו] **בן ביום דרש רבי עקיבא בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה וכיצד אמרו שירה כגרול המקרא את הלל והן עונין אחריו ראשי פרקים משה אמר** [1] **אשירה לה' והן אומרים אשירה לה' אמר** [ו] **כי גאה גאה והן אומרים אשירה לה' רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר בקטן המקרא את הלל והן עונין אחריו כל מה שהוא אומר משה אמר אשירה לה' והן אומרים אשירה לה' משה אמר** [ז] **

במקבלות. כשנקבלו על היס: **ממקור.** לף מוסם שבמקור: **וליזוי לחי לף כו'.** ומאמי אמר הדבר עדיין אקוד: **ס"ג דלא הוא.** וס"ק קבל אינו מוסם לגרסתם ולא לר בה: **בלחנרסם.** כי ירא **מלפים** אתם (בראשית כב): **חנוי. מלפים דור: נלחנפים נלוסבי.** שמך **לוסבינו** לגלפים ואידך קבל שמך לגלף דור לל שומרי מצותיו דהיינו מילתא ואין לנו דומין (ו) לפרוס מלהבה **לפרוס** מירלה (לעיל דף כב:) דהנהו **מלהבת** שכר ומילתא פוטעות **הקלות** והעושין (ב) והכל **מלהבת** המקום ומילתא שמוקלו גדול ומוטל **על הבריות: ויעמדו לל תוסי לך וגו'.** סיפיס דקבל ועלעו לך לוסבי שמך:

הדרן עלך כשם שהמים

מי שקינא לה ונסתרה. סם לאמר **שקינא לה נסתרה: לפי שמע מעוף הפורח.** שנסתרה יולית ויען כתובה. ורבי לליעזר לטעמיה דאמר בפ"ק (לעיל דף ג:) סתירה לא בעית עדות ולפילו עבד ולפילו אפאה נאמנין דהיינו נמי כעוף הפורח לאיתקש לטומאה דכולהו מכימני בה הילך **נאסרה** עליו ואס אינו רוצה **להשקותה יולית** ויען כתובה: **רבי יהושע אומר עד שיאמרו ויאמרו בה מוזרות בלבנה.** כלומר משום סתירה שאין בה ב' עדיס אינה נאסרת עליו. ור' יהושע לטעמיה דאמר משקה על פי שניס (ו) מיהו כשיאמרו ויאמרו מוזרות בלבנה בפריליותה מכוער הדבר ואינו להפ לאחר **לפילו** מיא תו לא **נדקי** לה כדאמרינ בפ"ק (לעיל דף ו:) **ומהוהרה** היא ולא **שיאמרו לו: אל תשקה לפי שאני יודע בך שאתה מכאוכה.** שלא תאכה **ולא תמות** ולא תטול כתובתה: **תמותה וכא תמותה ולכאה וימאה.** לאת אחי בעלה אף היא כלרתה **ושונאתה** שדומגת היאנה שאופה להיות לרתה אס ימות בעלה **בלא** בנים תתייבם לבעלי **ובא** בעלה **מאחה** אחרת אלו **חמש** נשים **שונאות אותה.** ובינאות (דף קי:) **מפרש** טעמא אמאי **אמר** להו ואין נאמנות **לה** לשום עדות שהיא לרעתה: **רבי אלו נאמנות.** לה לעדות זו שהתורה האמינה כל עדות שיש בה ומיהו **לא לפוסלה** מכתובתה **הוחיל ושונאת אותה** בלא שלא תשתה בדין ומה אם עדות ראשונה שאין אוסרתה איסור עולם אינה מתקיימת בפחות משנים עדות אחרונה שאוסרתה איסור עולם אינו דין שלא תתקיים בפחות משנים תלמוד לומר [8]**ועד אין בה** [9]**כל** עדות שיש בה קל וחומר לעדות הראשונה מעתה ומה אם עדות **שהיה בדין.** שלא **להתיבו** לה לסכי קלמת מרי **עדות שיש בה.** נאמן בה. ובגמרא [ע"ב] **יליפין לה** לסכי קלמת מרי **לית בה** שלא אחד **וקלמר** והיא לא **נאסרה** למיסרה אלמא מסיפין:

שמאסרתה איסור עולם. שלם **שאסרה** ומאלו **אומרת** שטהורה מותרת לבעלה ואלמוחה, **אינה** מתקיימת **בפחות משנים.** כדבעינן למגמר דבר דבר ממקום (שם). **עדות אחרונה.** טומאה שהיא אחר הסתירה (שם). **כל עדות שיש בה.** נאמן, כדלדבעינן לעיל ועד אין בה מרי אלא אחד מד וקל אחר לפוכיח, ואלומאה קאי דהא מיכא ועד אין בה (שם). קל וחומר **לעדות הראשונה.** שאחריות בעד אחד (שם).

[1] במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל (ו) (והא לא חזו אמר רבי תנחום כרם נעשה להן כאספקלריא המאירה וראו): בו ביום דרש רבי יהושע בן הורקנום שלא עבד איוב כו': וליחזי האי לא אי בלמ"ד אל"ף כתיב לא הוא אי בלמ"ד וי"ו כתיב לו הוא [3] וכל היכא דכתיב בלמ"ד אל"ף לא הוא [4] אלא מעתה [2] בכל צרתם לא צר דכתיב בלמ"ד אל"ף הכי נמי דלא הוא וכ"ת ה"נ והכתיב ומלאך פניו הושיעם אלא [5] (לאו) משמע הכי ומשמע הכי תניא רבי מאיר אומר נאמר ירא אלהים באיוב ונאמר ירא אלהים באברהם מה ירא אלהים האמור באברהם מאהבה אף ירא אלהים האמור באיוב מאהבה ואברהם גופיה מנלן דכתיב [3] זרע אברהם אוהבי מאי איכא בין עושה מאהבה לעושה מיראה אימא הא דתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר [א] גדול העושה מאהבה יותר מן העושה מיראה שזה תלוי לאלף דור וזה תלוי לאלפים דור הכא כתיב [4] לאלפים לאהבי ולשומרי מצותי והתם כתיב [5] ולשומרי מצותיו לאלף דור התם נמי כתיב לאוהביו ולשומרי מצותיו לאלף דור האי לדסמיך ליה והאי לדסמיך ליה הנהו תרי תלמידי דהוו יתבי קמיה דרבא חד אמר ליה אקריון בחלמאי [6] מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וחד אמר ליה אקריון בחלמאי [7] וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו ויעלצו בך אוהבי שמך אמר להו תרוייכו רבנן צדיקי גמורי אתון מר מאהבה ומר מיראה:

הדרן עלך כשם שהמים

מי שקינא לאשתו ונסתרה אפילו שמע מעוף הפורח יוציא ויתן כתובה דברי רבי אליעזר רבי יהושע אומר [ב] עד שישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה אמר [ג] עד אחד אני ראיתיה שנטמאת לא היתה שותה ולא עוד אלא [ג] אפילו עבד אפילו שפחה הרי אלו נאמנין אף לפוסלה מכתובתה [ד] חמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה הרי אלו נאמנות ולא לפוסלה מכתובתה אלא שלא תשתה [ו] שהיה בדין ומה אם עדות ראשונה שאין אוסרתה איסור עולם אינה מתקיימת בפחות משנים עדות אחרונה שאוסרתה איסור עולם אינו דין שלא תתקיים בפחות משנים תלמוד לומר [8] ועד אין בה [9] כל עדות שיש בה קל וחומר לעדות הראשונה ומה אם עדות

[ו] ומידך דהיינו רבי יוסי הגלילי ממקור ישראל ונקבא אלמא לדר' יוסי הגלילי נמי עוברים אומרים שירה ובפ"ק לכתובות (דף ז:) דריש לה דברכת מתניס בעשרה מדהוו מני למיכתב מבטן ישראל וכתיב ממקור על עיסקי מקור בתוספתא מסייס הכי ואומן המלאכים שאמרו מה לנוס כי מזכרנו אמר להן הקב"ס בשו ולאו אלא אס בשירה כיון שרלו את ישראל פתחו לף הן ואמרו שירה שנאמר ס' לדוניו מה לדיר שמך בכל הארץ וגו' ור"ש בן [ו] מלעזר אומר לא נאמרה פרשה זו אלא לענין עקידה: **גדול העושה מאהבה.** בירושלמי (בכורות פ"ט) ר"ש אומר מתדין קמיה טוטוסרופוס הרשע אתת עומתת דקמיה אמא שרי קני ואמר ל"ל אתת אתת אלא לא מרש אתה או מבעט ביסורין אתת אלא כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה ואהבת את ס' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך רחמתה בכל לבי רחמתיה בכל נפשי רחמתיה בכל ממוני לא הוא [ג] בדיק ליה וכיון דמטי ליה בכל נפשיה ואתית עניתיה דקיימ אמא ולא מיפליג עליה בגין כן אתת קני וגמין:

הדרן עלך כשם שהמים

מי שקינא לה. פרק זה היה הגון שיהא שנוי ומעורב בפרק ראשון לאמר אותה בבא לאלו אלמנות לגלות בתרומה ואס"כ היה לו לשנות בכילד עושה לה וכל הפרק אבל תימה דלאמר שאנה שבדקוה המיס הוא מוזר לקינוי: ס"ג בפרל המשנה משקינא לה לפילו שמע מעוף הפורח והכי מסתברא ונרחה דס"ק מאמר שקינא לה לפילו קודס סתירה שמע פריליותה שהרי עכשיו קנא רגלים לדבר מכוער הדבר ומוליאה בכתובתה מאמר אלא נאמרה ולא נאמרה עליו ובעינן זה מהה לגרשה לפילו לב"ס [ו] [לאמר לפילו אס] הקדימה מבעלו היינו רשות מיהו מהוה ליכא אלא בכ"ג ואס מקיימה דומה לאדם שבעל זבוב למוך תמהו שמואל ואוכלו ובעית אמאי אמר מוהו הוחיל וקינא לה רגלים לדבר מיהו כתובתה גובה הוחיל ולא נאמרה והשתא לאי שפיר דרבי יהושע אבל לפיכוך רבינו שלמה לפירש משקינא לה לפני שמע מעוף הפורח שנאסרה דעוף פורח היינו עבד ושפחה שנאמנין בעידי אתירה ואס אינו רוצה להשקותה יוליא ויתן כתובה ומוליאה בכתובתה רבי יהושע מאייב כתובה לאמר שיאמרו ויתנו בה מוזרות בלבנה ואלא אין המיס נוהקין אותה לאמר שיאמרו ויתנו בה מוזרות בלבנה בוהק לאמר קיבוי ועידי אתירה נרבי יהושע אבל כאן אין עידי אתירה אלא אמוזרות בלבנה ונוהגות בפרליותה:

כאן

רגלים לדבר שהרי קינא לה (ונסתרה מקודם לכן. ויוציא ויתן כתובה) הואיל והחמיר בה הכתוב לאוסרה בעד אחד או על פי עצמו. (וה"ג לר') [אבל ר'] יהושע דסבירא ליה דמשקה על פי שנים הואיל והקל בה הכתוב שלא אסרה בעד אחד אלא על פי שנים אף חכמים לא חייבוהו להוציא וליתן כתובה עד שישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה. ולא דמי להני דאמרינן לעיל מתו בעליהן עד שלא שתו דאמרי' מתוך שלא שתו לא נוטלות כתובה והכא אמרי' דיוציא ויתן כתובה דשאני התם לפי שראויות היו לשתות קודם שמתו וכשמתו בעליהן דין הוא דכיון דנדחות מלשתות שאין להם כתובה אבל הכא דאת האשה [לא הייתה] ראויה מעולם [לשתות] אין לה להפסיד כתובה בחנם. ור"ח ז"ל פי' אפי' שמע מעוף הפורח שנטמאת יוציא ויתן כתובה כיון שיש לה קול על טומאה. ר' יהושע אומר עד שישאו ויתנו. אך קשה דהוה ליה למתני בפי' שמע מעוף הפורח שנטמאת כמו דאמר בסמוך עד אחד אומר אני ראיתיה שנטמאת וע"ק דאמר בירושלמי בסוף פירקין בעי ר' יוסי שמע מעוף הפורח באויר שאמר אני ראיתיה שנטמאת על זה בא להעיד אם להשקותה כבר נדחית שלא לשתות אלא בא כדי להפסידה כתובתה הרי אין מפסידין ממון על פי עד אחד וא"כ מאי קא מביעיא ליה התם בזה הא מתני' מיירי

ב) נרלה ל"ל והוא ליה למתני יקקה וכו' עד אחד [ומיהו י"ל דר"ל אס אינו רוצה להשקותה]. ועוד קשה וכו'.

תורה אור השלם

1. בְּמַקְהֲלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים יְיָ מִמְקוֹר יִשְׂרָאֵל: תהלים סח כז
2. בְּכָל צָרָתָם לו צָר וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחֶמְלָתוֹ הוּא גְאָלָם וַיְנַשְּׂאֵם וַיְדַלְּסֵם כָּל יְמֵי עוֹלָם: ישעיהו סג ט
3. וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל עַבְדִּי יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךָ זֶרַע אַבְרָהָם אֹהֲבִי: ישעיהו מא ח
4. וְעֹשֶׂה חֶסֶד לָאֲלָפִים לְאֹהֲבַי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָי: שמות כ ה
5. וְיָדַעְתָּ כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ הוּא הָאֱלֹהִים הָאֵל הַנֶּאֱמָן שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לְאֹהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָיו לְאֶלֶף דּוֹר: דברים ז ט
6. מַה רַב טּוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם: תהלים לא כ
7. וְיִשְׂמְחוּ כָל חוֹסֵי בָךְ לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ וְתָסֵךְ עֲלֵימוֹ וְיַעֲלְצוּ בְךָ אֹהֲבֵי שְׁמֶךָ: תהלים ה יב
8. וְשָׁכַב אִישׁ אִתָּהּ שִׁכְבַת זֶרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא נְטְמָאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׂה: במדבר ה יג

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה נלפנים וכו' לפרוס מלהבה. נ"ב ע"ל דף כב ע"ב: (ב) **בא"ד** והעושים והנך מלהבה: (ג) תוספות ד"ה גדול וכו' לף הוא כדין לי וכיון דמטית לי בכל נפשי ואתית עניתי:

מוסף רש"י

האי לדסמיך ליה והאי לדסמיך ליה. כלן שהוא סמוך אלל לשומרי מלותיו הוא אומר לאלף, ולהלן שהוא סמוך אלל לאוהביו הוא אומר לאלפים, לאוהביו אלו העושין מלהבה, ולשומרי מלותיו אלו העושין מיראה (דברים ז ט).

הדרן עלך כשם שהמים

שהיה בדין. שלא להתיבו אלא אס כן לאו דאמרינן מי קלמינו מי לאו דכתיב קלם (לעיל ג:). **ומה אם עדות ראשונה.** סתירה, **שאין אוסרתה איסור**